

Potilasasiamiehen palvelut

Jokaisella terveydenhuollon toimintayksiköllä on nimetty potilasasiamies. Hän antaa tietoa potilaan oikeuksista ja neuvoo potilasta ajamaan etuaan lainsäädäntöön perustuvilla tavoilla.

Hoitoon tai kohteluun tyytymätön potilas voi tehdä muistutuksen yksikön vastaavalle johtajalle. Potilaalla on oikeus saada muistutukseen vastaus kohtuullisessa ajassa. Potilas voi ilmaista tyytymättömyytensä hoitoon tai kohteluun myös tekemällä kantelun terveydenhuoltoa valvoville viranomaisille.

Terveydenhuollon toimijat ovat ottaneet vakuutuksen hoitovahinkojen varalta. Vahingon sattuessa potilasasiamies neuvoo potilasta vahinkoilmoituksen tekemisessä.

Potilasasiamies ei ota kantaa lääketieteellisiin ratkaisuihin, eikä hän ratkaise hoitoon liittyviä ongelmia. Jos hoidossa tulee konfliktitilanteita, potilaan pitää ensisijaisesti pyrkiä selvittämään asiat keskustelemalla henkilökunnan kanssa.

Potilasasiamies on tavoitettavissa

puhelimitse ma-pe 10-12 sekä ti ja to 13-15 p. 02-313 0000

tai sähköpostilla potilasasiamies@tyks.fi.

Henkilökohtaisesta tapaamisesta sovitaan erikseen.

VARSINAIS-SUOMEN SAIRAANHOITOPIIRI
EGENTLIGA FINLANDS SJUKVÅRDSDISTRIKT

Potilaan oikeudet

tietoa potilaille ja omaisille

Potilaslain mukaiset potilaan oikeudet

Potilaalla on lain mukaan oikeus terveydentilansa edellyttämään hoitoon käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa. Hänellä on myös oikeus hyvään hoitoon ja kohteluun. Potilaan tulee saada riittävästi tietoa sairaudesta ja hoitoon liittyvistä asioista, kuten hoitovaihtoehdoista, hoidon vaikutuksesta sekä sen riskeistä. Tieto pitää antaa ymmärrettävällä tavalla.

Hoitoratkaisut on tehtävä yhteisymmärryksessä potilaan kanssa, vaikkakin hoitopäätöksen tekee aina hoitava lääkäri tai hoitohenkilökunta. Potilas voi kieltäytyä hoidosta, hoitotoimenpiteestä tai tutkimuksesta. Tahdosta riippumattomasta hoidosta määrätään mielenterveyslaissa. Jonottamaan joutuvalla ilmoitetaan odottamisen syy ja sen arvioitu kesto.

Potilasasiakirjat ja salassapito

Tutkimuksia ja hoitoa koskevat tiedot kirjataan potilasasiakirjoihin. Asiakirjoja saavat käyttää potilaan hoitoon osallistuvat henkilöt samassa organisaatiossa. Asiakirjat pidetään salassa sivullisilta, ja tietoja annetaan vain potilaan suostumuksella. Myös omaiset katsotaan sivullisiksi. Alaikäisellä voi ikänsä ja kehitystasonsa perusteella olla oikeus kieltää tietojen antaminen huoltajalle.

Potilaalla on oikeus tarkistaa omat tietonsa ja pyytää oikaisua niihin. Potilaan tarkastamisoikeutta voidaan rajoittaa, jos hoitava lääkäri arvioi tästä olevan haittaa potilaalle tai muulle henkilölle. Jos tarkastusoikeutta rajoitetaan, potilaan pitää saada siitä selvitys. Jos potilas haluaa tietoja potilasasiakirjoistaan hoitajakson päätyttyä, hänen tulee pyytää niitä kirjallisesti.

Mielenterveyslaki ja tahdosta riippumaton hoito

Mielenterveyslaki rajoittaa joissain tapauksissa potilaan itsemääräämisoikeutta. Aikuinen henkilö voidaan määrätä tahdostaan riippumatta psykiatriseen sairaanhoitoon,

- jos hänen todetaan olevan mielisairas, ja
- jos hän on sairautensa vuoksi hoidon tarpeessa ja hoitamatta jättäminen pahentaisi hänen sairauttaan, vaarantaisi hänen tai jonkun muun terveyttä tai turvallisuutta, ja
- jos muut mielenterveyspalvelut eivät riitä.

Alaikäisiä voidaan hoitaa tahdosta riippumatta myös vakavan mielenterveyden häiriön perusteella, jos muut tahdosta riippumattoman hoidon edellytykset täyttyvät.

Jos lääkäri arvioi, että nämä edellytykset ovat olemassa, potilas lähetetään sairaalaan tarkkailulähetteellä (M1). Sairaalaan potilas otetaan tarkkailuun hoidon tarpeen arvioimista varten. Myös sairaalaan omasta tahdostaan tullut henkilö voidaan tarvittaessa ottaa tarkkailuun. Tällainen tilanne voi tulla esim. silloin, kun potilas haluaa lopettaa hoidon, vaikka hoitava lääkäri arvioi hänen olevan hoidon tarpeessa.

Viimeistään neljäntenä päivänä tarkkailuun ottamisen jälkeen lääkäri kirjoittaa tarkkailulausunnon (M2). Tarkkailulähetteen ja tarkkailulausunnon perusteella vastaava ylilääkäri tai muu määrätty lääkäri tekee päätöksen hoitoon määräämisestä (M3). Ennen päätöksentekoa on selvitettävä potilaan mielipide. Päätös annetaan viipymättä tiedoksi potilaalle. Ellei edellytyksiä hoitoon määräämiselle ole, hoito keskeytetään, jos potilas niin haluaa.

Jos tahdosta riippumattomaa hoitoa jatketaan yli kolme kuukautta, tarkkailulausunto ja päätös hoitoon määräämisestä on tehtävä uudelleen. Mikäli hoitoa päätetään jatkaa potilaan tahdosta riippumatta, päätös on vahvistettava hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeuden vahvistamalla päätöksellä hoitoa voidaan jatkaa enintään kuusi kuukautta. Sen jälkeen hoidon edellytykset pitää selvittää uudelleen. Mikäli potilas haluaa tehdä valituksen hallinto-oikeuteen tahdosta riippumattomaan hoitoon määräämisestä, neuvontavelvollisuus kuuluu ensisijaisesti hoitoyksikön henkilökunnalle.

Alaikäisen hoito

Alaikäisen oma mielipide hoidosta on selvitettävä, mikäli se on mahdollista hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioon ottaen. Kehitystason arvioi lääkäri tai muu ammattihenkilö. Laki suojaa alaikäistä myös siten, että huoltajalla ei ole oikeutta kieltää hoitoa, jos se on tarpeen alaikäisen henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

Jos alaikäinen otetaan tarkkailuun, tulee vanhemmille, huoltajille sekä henkilölle, jonka hoidossa ja kasvatuksessa alaikäinen on ollut ennen tarkkailuun ottamista, varata tilaisuus tulla kuulluksi joko suullisesti tai kirjallisesti. Alaikäisen hoitoon määräämistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta 12 vuotta täyttänyt potilas itse, hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa potilas on ollut ennen hoitoon määräämistä.